

Egenkontrollprogram för tobaksförsäljning

5 kap 6 & 7 §§ tobakslagen (2018:2088)

Oxelösund

Värt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja tobaksvaror till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i tobakslagen (2018:2088). Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör bland annat beskriva försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning av tobaksvaror.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du anmäler försäljning av tobaksvaror till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/personnummer

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram för tobaksförsäljning kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Information om åldersgränsen 18 år

För att informera om förbudet att sälja eller lämna ut tobaksvaror till någon som inte har fyllt 18 år ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället. Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler om åldersgränsen placerade på försäljningsstället?

Åldersgräns och ålderskontroll

Den som säljer eller lämnar ut tobaksvaror ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Personen som säljer eller lämnar ut varan, exempelvis expediten i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa tobak. Det betyder att den som vid försäljning överlämnar tobak till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ungs ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får tobaksvaran inte säljas eller lämnas ut. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att tobaksvaran kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

Alla tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, internet eller liknande?

Det är inte tillåtet att sälja lösa cigaretter (styckevis) eller i förpackningar med färre än 20 cigaretter. Anledningen är att tobak ska bli mindre tillgängligt för unga personer. En styckförpackning med rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram.

Har ni någon rutin för att kontrollera att cigaretter/rulltobak inte säljs lösa (styckevis)? I så fall, vilken?

Blanketten sänds till
Oxelösunds kommun
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
613 81 Oxelösund
miljo@oxelosund.se www.oxelosund.se

Avgift
Avgift utgår enligt Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens gällande taxa inom miljöbalkens område.

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

Stöd och utbildning till personal

En näringsidkare som säljer tobaksvaror till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att de ska kunna följa tobakslagen och anslutande föreskrifter. Det är också viktigt att all personal som arbetar i kassan och lämnar ut tobak känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilka sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, deras personliga straffansvar och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

Tobakslagen ställer inga krav på åldern hos den som står i kassan och säljer tobak. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja tobak till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år, och unga anställda bör därför få särskilt stöd.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med tobaksförsäljning?

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testar om det går att handla tobak utan att visa legitimation. Syftet är förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Krav på hälsovarningar m.m.

En tobaksvara är en produkt som innehåller tobak och som är avsedd att rökas, snusas, sugas på eller tuggas. Exempel på tobaksvaror är cigaretter, cigarrer, cigarromslag, cigariller, pip- och rulltobak, snus, tuggtobak, portionstobak, råttobak och tobak till vattenpipa. Alla tobaksvaror ska ha hälsovarning eller kombinerad hälsovarning. Cigarettpaket får inte ha en innehållsdeklaration. På cigarettförpackningar ska hälsovarningen vara tryckta. På övrig tobak kan hälsovarningen vara dit klistrad, under förutsättning att dessa inte kan avlägsnas. De kombinerade hälsovarningarna för tobak som ska rökas är fler och mer omfattande än den hälsovarning som krävs för tobak som ska snusas, sugas på eller tuggas. Hälsovarningarna ska vara på svenska. Tobaksvaror som är omärkta eller felaktigt märkta får inte tillhandahållas till försäljning. Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning ska vara försedda med uppgifter för att säkerställa identifikation av platsen och tiden för tobaksvarans tillverkning. Märkningen på förpackningen får inte antyda att en tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadligt än en annan, innehålla information om halten nikotin, tjära eller kolmonoxid eller likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt. Märkningen får inte heller antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar. Märkningen får inte heller hänvisa till smak, doft eller tillsatser, gäller ej snus. Utformningen och placeringen av märkning regleras i EU-direktiv 2014/40/EU, kommissionens genomförande beslut (EU) 2015/1735 samt 2015/1842, tobakslagen (2018:2088), och Folkhälsomyndighetens föreskrifter HSLF-FS 2016:42, HSLF-FS 2016:46, HSLF-FS 2016:77, HSLF-FS 2016:96.

Har ni någon rutin för att kontrollera och säkerställa att tobaksvarorna är korrekt märkta? I så fall, vilken?

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvaror inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla tobaksvarorna till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksvarornas närhet. Meddelandena får inte vara påträngande eller uppsökande och de får inte uppmåna till bruk av tobak.

Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten? I så fall, vilken?

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer bestämmelserna. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i tobakslagen eller anslutande föreskrifter inte följs kan kommunen besluta om administrativa sanktioner mot dig som näringsidkare för att du ska rätta till felen. Till exempel så kan kommunen förbjuda dig att sälja tobak under en viss tid. Som ett stöd för dig själv kan du dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister, såsom att bestämmelser i lagen eller att egenkontrollprogrammet inte följs?

Personuppgiftslagen (1998:204) Enligt personuppgiftslagen får register upprättas om det är nödvändigt för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning ska kunna utföras. Dina uppgifter kommer att finnas i ett dataregister för att kommunen ska kunna fullgöra sitt tillsynsansvar.

Underskrift

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande

Utdrag ur tobakslagen (2018:2088)

5 kap 6 §

Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror eller gränsöverskridande distansförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

5 kap 7 §

Till ansökan om tillstånd enligt 3 § eller registrering enligt 5 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning och tillsyn eller Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten är central tillsynsmyndighet för frågor kring ålderskontroll och varningstexter. *Länsstyrelsen* ansvarar regionalt inom länet för samordning och tillsyn. *Kommunen* och *Polismyndigheten* ansvarar lokalt för omedelbar tillsyn över handeln med tobaksvaror. *Polisens* huvudsakliga uppgift är att ingripa vid brott, medan *kommunens* uppgift är att säkerställa att regelsystemet följs i framtiden. *Konsumentverket* är central tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring. *Skatteverket* ansvarar för frågor kring beskattning. I vissa fall är dock *Tullverket* beskattningsmyndighet. *Tullverket* ansvarar bland annat också för kontroll av åldersgräns vid införsel från EU-land och import från ett tredje land.

Tobaksskatt – värt att veta om beskattning av tobaksvaror

Tobaksskatt ska vara betald för tobaksvaror som säljs i detaljhandeln. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatten för dessa. Dessutom gäller att cigaretter inte får tillhandahållas för försäljning annat än i originalförpackning som är märkt med högsta tillåtna detaljhandelspris. Detta regleras i lagen (1994:1563) om tobaksskatt. För mer information, kontakta Skatteverket på telefon [0771-567 567](tel:0771-567567).

Mer information

För mer information om tobakslagen (2018:2088) och anslutande föreskrifter, kontakta din kommun.

Oxelösunds kommun Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen Höjdgatan 26 613 81 Oxelösund www.oxelosund.se/tobak

Åldersgränsdekaler samt utbildnings- och informationsmaterial om tobakslagens bestämmelser finns att beställa på Folkhälsomyndighetens webbplats www.folkhalsomyndigheten.se/tillsyn.

Information om hantering av personuppgifter enligt GDPR

Vi behöver spara och behandla personuppgifter om dig, så som namn, adress, fastighet, personnummer, organisationsnummer, telefonnummer, epost-adress. Syftet med en sådan behandling är för att kunna hantera (administrera, handlägga och besluta) tobaksärenden. Tobaksärenden kan innefatta ansökan, tillsyn, rådgivning och fakturering.

Vi har fått dina personuppgifter från dig, alternativt kan dina personuppgifter komma från fastighetsregistret. Vi tillämpar vid var tid gällande integritetslagstiftning vid all behandling av personuppgifter. Uppger du inte de efterfrågade personuppgifterna i ansökan eller vid övriga tobaksärenden kan vi inte behandla ditt ärende. Den rättsliga grunden för att behandla dina personuppgifter är att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning. Dina uppgifter kommer att sparas.

De personuppgifter vi behandlar om dig delas med allmänheten, journalister, företag, myndigheter och anställda inom Oxelösunds kommun. Vi kan även komma att dela dina personuppgifter med en tredje part, förutsatt att vi är skyldiga att göra så enligt lag. Däremot kommer vi aldrig att överföra dina uppgifter till ett land utanför EU.

Personuppgiftsansvarig är Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Oxelösunds kommun, Organisationsnummer: 212 000-0324, adress: Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Höjdgatan 26, 613 81 Oxelösund.

Du har rätt att kontakta oss om du vill ha ut information om de uppgifter vi har om dig, för att begära rättelse, överföring eller för att begära att vi begränsar behandlingen, för att göra invändningar eller begära radering av dina uppgifter. Detta gör du enklast genom att kontakta oss på telefon: 0155-38000 eller e-post: kommun@oxelosund.se. Du når vårt dataskyddsombud på telefon: 0157-43 00 00. Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter har du rätt att inlämna klagomål till tillsynsmyndigheten Datainspektionen.